

Rudolf Steiners tanker om det sociale spørgsmål

Oskar Borgman Hansen

Rudolf Steiner har beskæftiget sig med mange sider af menneskers liv. Her introduceres til tanker omkring, hvad et godt samfund bygger på, og hvordan det kan realiseres

Rudolf Steiner har beskæftiget sig med de sociale spørgsmål fra sin tidligste ungdom. I sin første bog, "Grundtræk af en erkendelsesteori", skrevet da han var femogtyve år gammel, fremsætter han nogle få, men væsentlige betragtninger over det, som må karakterisere den sunde forfatning, som må være i overensstemmelse med et folks væsen. I det filosofiske hovedværk, "Frihedens filosofi", tales der ikke om sociale institutioner eller om love; men værket handler om den etik, som kan gøre et tillidsfuldt samarbejde mellem mennesker muligt. Den, der lader sig inspirere af dette værk, må stille sig det spørgsmål: Hvordan må det samfund være indrettet, hvor mennesker kan leve efter denne etik på den bedste måde? I en afhandling fra 1905-1906 gik Rudolf Steiner selv ind på en besvarelse af dette spørgsmål. Han var på dette tidspunkt blevet generalsekretær i den tyske sektion af "Teosofisk Samfund" og udgav for medlemmer af dette samfund tidsskriftet "Luzifer-Gnosis". Den nævnte artikel, der kom i to afsnit i dette tidsskrift, har i oversættelse titlen "Åndsvidenskaben og det sociale spørgsmål."

Åndsvidenskaben og det sociale spørgsmål

Til karakteristik af det frihedsideal, som Steiner fremstiller i "Frihedens filosofi" hører, at det frie menneske handler "af kærlighed til handlingen". Af dette følger, hvad Steiner fremstiller et andet sted, at en handling, der udspringer af egoisme, ikke kan være fri. Den egoistiske handler for resultatets skyld. Handlingen er for egoisten *middel* til opnåelse af det egoistiske mål, den har ingen værdi i sig selv. I afhandlingen om "Åndsvidenskaben og det sociale spørgsmål" spørger Steiner nu, hvorledes det samfund må se ud, hvor egoismen ikke længere skal godtages som social drivkraft. Steiner spørger her ikke efter vejene til overvindelse af den individuelle egoisme. Det drejer sig for ham om den egoisme, som er indbygget i selve den sociale struktur. Og han tager her fat på forholdet mellem indkomst og arbejde. I virkelighedens verden lever vi i det moderne, arbejdsdelte samfund, af det, som de andre medlemmer af samfundet fremstiller for os. Men vi tror ofte, at vi lever af vort eget arbejde. "Det skal kunne betale sig at arbejde," således udtales det ofte af tilhængere af den økonomiske liberalisme. Men dette er så forkert, som noget kan være det. Den store opgave for indretningen af vort økonomiske liv vil være at få arbejde og løn adskilt, så at vi arbejder for de andre og lever af, hvad de andre stiller til rådighed for os. Dette er omhyggeligt begrundet i den lille afhandling.

Samfundets tre grene

Da Verdenskrigen kom 1914, var der dem, der så, at udbruddet af krigen ikke skyldtes, man kunne sige, en ulykkelig hændelse, men en forfærdelig skavank i de moderne industrialiserede stater og deres indbyrdes forhold.

Rudolf Steiner stillede en diagnose for sygdommen og fremsatte forslag til helbredelse. Han skildrede fra 1917, at et moderne samfund i virkeligheden består i et samvirke mellem tre forskellige samfundsfunktioner, som kræver hver deres specielle funktionsform. Løsenet måtte lyde: overvindelse af enhedsstaten til fordel for samfundslivets tregrening. Til samfundslivet i dets helhed hører det kulturelle liv: undervisning, kunst, videnskab. det kulturelle livs væsen kræver frihed for statslig indgriben, kræver selvforvaltning. Til samfundslivet hører lovgivning. Enhver

myndig samfundsborger bør kunne have indflydelse på, hvad fællesskabet skal kunne opleve som virkeligt fællesskab: Kravet må her være demokrati. Til samfundslivet hører endelig det, som skal tjene, ikke være hersker: det økonomiske liv. Idealet må her være broderskab. Egoismen kan overvindes, hvis det kan lykkes at virkeliggøre en *samarbejdsøkonomi* til afløsning af *konkurrenceøkonomien*. Den udførlige begrundelse må søges i Rudolf Steiners skrifter. Her må især nævnes den grundlæggende bog: "Kernepunkterne i det sociale spørgsmål" fra 1919.

Oskar Borgman Hansen har været lektor i filosofi ved Århus Universitet i 47 år og generalsekretær for det Antroposofiske Selskab i Danmark i 30 år. Han er nu pensioneret.

Steiner, R: Grundtræk af en erkendelsesteori, Antroposofisk forlag 1969

Steiner, R: Frihedens filosofi, Antroposofisk Forlag, 1983

Steiner, R: Åndsvidenskaben og det sociale spørgsmål, Antroposofisk Forlag, 1978

Steiner, R: Kernepunkterne i det sociale spørgsmål, 1919